

Tišnovsko a lidová kultura

Tišnov byl od začátku 13. století přirozeným geografickým centrem přilehlého regionu, a to v oblasti tržní, dopravní, duchovní, správní, vzdělanostní, ekonomické, zdravotnické, společenské, kulturní a sportovní. Dnes je Tišnov obklopený 58 obcemi včetně pěti městysů. Přes vliv blízké moravské metropole Brna je možno dodnes zachytit pozůstatky lidové kultury. Tradiční koloběh rolnického života, ke kterému se vážala kromě hmotné a sociální i duchovní kultura, byl ukončen v padesátých letech 20. stol.

*Mapa okresu tišnovského
z roku 1933 zachytila
území Tišnovska téměř
v dnešním rozsahu.*

*Kopcovitá krajina kolem Tišnova se otevírá
směrem na Brno.*

Foto I. Ochrymčuk, 2005, soukromý archiv

*Vesnické roubené stavby tradičního
púdorysu se dodnes zachovaly jen ojediněle.*

*Budova Podhoráckého
muzea v areálu kláštera
Porta coeli v Předklášteří
Foto J. Komenda*

Tišnovsko můžeme na základě výskytu některých etnografických jevů zařadit na okraj Podhorácka. Zájem o zkoumání lidové kultury začal i zde v souvislosti s přípravou Národopisné výstavy československé v devadesátých letech 19. století. V roce 1929 bylo založeno Podhorácké muzeum, které pracuje dosud jako regionální vlastivědné muzeum, je součástí Muzea Brněnska zřizovaného Jiho-moravským krajem.

*Na trzích v Tišnově se obchodovalo
s obilím, dobyt看em, koženým a textilním
zbožím, náradím, nádobím apod.*

*Jedna z výstav v muzeu připomínala
místní tradiční jídla.*

Zvyky, písně a tance, dětské hry

Dosud lze na Tišovsku zaznamenat mnohé živé společně prožívané jevy kalendářního zvykosloví: velikonoční pomlázku „mrskút“, hody, pálení čarodějnic, mikulášské obchůzky, vánoční tradice, ale i některé vesnické taneční zábavy. V písňovém a tanečním bohatství oblasti byly zvláštností taneční hry a kola. Začátkem 20. století vystřídala původní hudeckou muziku dechovka, která zde přetrvala do současnosti vedle skupin moderní hudby. Pozůstatky magických obřadů se časem změnily na běžné písně. U dětí se donedávna folklórní projevy předávaly spontánně z generace na generaci. Velmi často dnes třídní hodovou veselici s rozsáhlým programem venku i v sále doplňují taneční vystoupení dětí. Také rodinné slavnosti jako křty, svatby nebo pohřby obsahují tradiční prvky. Při společenském setkávání zaznívají vyprávění o závažných událostech, místní pověsti, úsloví, říkadla, škádlivky a pověry. Částečně se dodržuje typické nářečí.

*Náměstí v Tišnově
na hody, 2007*

*Červené pondělí 1962, „mrskút“
Autor M. Pavlík, soukromý archiv*

*Symbol hodové
zeleně a ochrany
prostranství – mája, 2007*

*Hry, tance a písně najdeme
v dětském prostředí.
Motiv z právě vydaného sborníčku*

V oblasti lidového umění výtvarného je zřejmé do začátku 20. století zdobné pojetí řemesel, např. ve výrobě nábytku, hrnčířství, tkalcovství, ve výrobě oděvů, vyšívání, vše už se slohovými prvky. Předměty obřadního určení jako plastiky z těsta a pečivo, kraslice, masopustní masky, hodové máje nebo věnce proměnily časem svou funkci na ozdobnou. Jejich použití zůstává hojné i na začátku třetího tisíciletí. Tradici ctí práce několika výrobců v regionu, v nichž se mísí lidová forma s moderním pojetím.

*Ukázky tkaní autorky
J. Oharkové na výstavě
uměleckého řemesla*

*Masopust
– „vostatky“, 2012*

*Vystavená keramika
autorky H. Krejsové*

Příběh místního kroje

Tvář současné lidové kultury na Tišnovsku souvisí i s bouřlivým rozvojem masových sdělovacích prostředků, životní úrovně a zaměřením obyvatelstva k pasivním formám zábavy. Dosud však přetrvává povědomí o regionální příslušnosti a historii. Značný počet obcí se snaží setřené projevy lidové kultury obnovit. Vznikají rekonstrukce místního lidového oděvu. Ten již na Tišnovsku zanikl. Odkládali ho už ve druhé polovině 19. století nejdříve muži a později postupně ženy, tradiční textilní podomácká výroba tehdy skončila. Krojové součásti se zachovaly v muzeu. Při společenských akcích, zejména na hody, se donedávna užívaly pro větší zdobnost a pestrost kroje z jiných regionů. Obnovený místní taneční oděv v původní podobě nyní chasa úspěšně nosí na slavnostech.

*Sukně z muzejních sbírek,
kolem 1860*

*Setkání dvou světů,
přelom 50. a 60. let 20. století*

*Taneční soubor z Deblína,
50. léta 20. století*

*Současná rekonstrukce
ženského kroje z Tišnovska*

*Současná rekonstrukce
mužského kroje z Tišnovska*